

La 2ª Guerra Mundial

La guerra total (juny del 41 a juliol del 43)

A l'estiu del 41 Alemanya va iniciar la campanya de Rússia per tal d'eliminar el règim bolxevic i apropiar-se dels seus recursos. L'objectiu era arribar el més aviat possible al Volga i executar el Pla Oldenburg basat en la idea d'apropriar-se olis i llavors oleaginoses així com combustible del Caucas, si s'hagués aplicat aquest pla hagués significat la mort de milions de russos. L'operació barba-roja però es va encallar abans d'aconseguir els objectius previstos, a les afores de Leningrad, Moscou i Rostov, degut a que el territori no tenia ni carreteres ni vies fèrries en el mateix estat que a l'Europa Occidental. D'aquesta manera l'exèrcit nazi va caure en el mateix error històric produït en altres moments: una guerra en dos fronts dins el continent i la invasió a Rússia sense tenir en compte el seu terreny immens ni la duresa de l'hivern i l'ofensiva va quedar paralitzada. A partir de la primavera del 42 la reconversió de la indústria amb finalitats bèl·liques i novetats armamentístiques i apareixien les primeres dissensions dels generals amb Hitler.

A la mateixa primavera els nazis van arribar al Caucas i es van apoderar del petroli i el setembre estaven a les portes de Stalingrad. A finals del 42 i inicis del 43 a la ciutat i la seva rodalia es va produir una de les batalles més sagnants de la guerra. Els russos amb un moviment excel·lent de les tropes van aconseguir encerclar els alemanys, marcant un punt d'inflexió. Des d'aleshores els nazis només van fer que recular davant una gran contraofensiva llançada l'estiu del 43.

L'entrada dels EEUU a la guerra

El 7 de desembre del 41 l'ofensiva alemanya s'aturava a Rússia i els japonesos sense declaració de guerra prèvia, van bombardejar Pearl Harbor a Hawai destruint tota la flota del pacífic dels EUA, aquests van declarar la guerra al Japó i els seus aliats. Mentre els USA no podien actuar al Pacífic, japonesos es van expandir pel Pacífic, però un cop refeta la flota, el maig del 42, els nord-americans van aturar-los, Amb aquestes derrotes l'Eix va haver de passar a practicar una estratègia que no havia preparat: la defensiva, degut a la supremacia russa i americana en la indústria i a mar i aire.

L'ofensiva a l'Àfrica

Al 42 tot el món era escenari d'operacions militars. Al mediterrani hi va haver una sèrie de batalles que es van saldar a favor dels britànics i la campanya alemanya per ocupar el Canal de Suez va ser aturada a El-Alamein pels britànics, marcant un canvi d'orientació de la guerra a favor dels aliats. El novembre els EU va desembarcar al nord d'Àfrica francès per preparar la conquesta d'Europa

La derrota de l'Eix

Entre 42-43, la guerra va canviar a favor dels aliats. Alemanys es van veure obligats a replegar-se i les tropes aliades van desmoralitzar la resistència alemanya amb bombardeigs massius, al mateix temps que s'intensificava la resistència a les zones alemanyes. El juliol del 43 va començar l'assalt a Europa des de Sicília i Itàlia, la potència més feble de l'eix. El 3 de setembre es firmava la pau després d'empresonar a Mussolini. Els alemanys van reaccionar ràpidament i van envair Itàlia per alliberar Mussolini, i l'ocupació d'Itàlia per part dels aliats es va fer molt més dura, ja que no arribaven Roma fins al Juny del 44. L'operació definitiva va ser a Normandia el 6 de juny on van desembarcar una impressionant grup de tropes que en poc més d'un mes van desfer el front alemany i ja no es van aturar fins arribar a Berlín. El desembre van poder alliberar tota Fr. Al front de l'Est els soviètics també van iniciar una gran ofensiva que acabaria amb l'alliberament de Polònia, Romania i Bulgària. El febrer del 45 a la Conferència de Ialta es va acordar la repartició d'Europa per zones influència i es van concretar els últims detalls de l'ofensiva coordinada cap a

Berlín. Els dies 7 i 8 de maig es rendia el Reich mentre que Hitler s'havia suïcidat uns dies abans al seu búnquer.

Les conseqüències durant la Guerra (la reraguarda)

La Segona Guerra Mundial va esdevenir-se entre 1939 i 1945, però amb unes conseqüències que duraran molts més anys, gairebé fins els nostres dies. Durant el seu desenvolupament, a part dels fronts i el territori ocupats pels militars i que eren camps de batalla, la població civil es va veure molt afectada i va patir directament la situació de guerra. Així a les ciutats, a part de la tensió i la por que provocava haver d'estar alerta pels continus bombardeigs, escassejaven els aliments, degut a que l'alimentació de les tropes tenia prioritat vers la del poble i hi havia una economia de guerra encaminada a la producció de material bèl·lic per sobre dels béns de consum. Al camp però la situació no va ser tan dramàtica ja que si no estaven dins una zona de conflicte o d'operacions, es tenia més fàcil accés als aliments.

Un dels altres problemes que tenia la població civil que vivia dins les zones on dominaven les potències de l'Eix, era a part de l'autoritarisme i situació de dictadura que comportava l'eliminació de totes les anteriors classes dirigents, la persecució de certs col·lectius ètnics i culturals, essent els jueus i eslaus els més perseguits. A més als països ocupats se'ls exigia pagar tributs en diner i espècie a l'ocupador. El III Reich encapçalat per Hitler va ser el màxim exponent d'aquesta política. Un dels punts més foscos de la guerra es va produir a partir de 1942 quan es va crear el Servei de Treball Obligatori amb els qual Alemanya va aconseguir més de set milions de treballadors que feien feina de franc i la creació de camps de concentració on hi anaven presoners (normalment dissidents del règim) a treballar de manera gratuïta i en condicions inhumanes.

Balanç de la Guerra

Les pèrdues humanes i materials que va causar la Guerra van ser molt importants degut a diversos factors com la sofisticació de l'armament, els bombardeigs massius a les ciutats, les deportacions dels nazis i l'escassetat d'aliments.

2.1. L'holocaust nazi

Aquest va ser sens dubte un dels episodis més lamentables de la guerra. És clar que tot règim totalitari es basa en la repressió i l'ofegament de la discrepància, però l'alemanya hitleriana ho va portar fins a límits mai coneguts fins aleshores. Els opositors al règim, els presoners civils de les zones ocupades que no havien estat matats, homosexuals, delinqüents comuns i sobretot persones que pertanyien a minories ètniques (jueus, gitanos o eslaus) eren enviats a camps de concentració. Prop de sis milions de persones van ser deportats a aquests camps, on vivien en condicions pèssimes i on molts d'ells morien víctimes del fred, la fam, malalties o a conseqüència de les pallisses que rebien de les SS (la policia política hitleriana). Abans de morir però els presoners eren aprofitats per realitzar qualsevol feina a favor del Reich o simplement treballs inútils que encara els humiliava més.

La màxima expressió d'això van ser els camps d'extermini únicament per a jueus, que eren considerats per Alemanya els causants de tots els mals que aquesta havia sofert, i que eren llocs on es produïa un extermini massiu i de manera industrial d'aquesta ètnia. L'extermini sistemàtic va tenir com a punt culminant el 1942, l'any a partir del qual es va iniciar l'anomenada *solució final* destinada a l'eliminació física dels jueus. Per realitzar aquesta operació es van crear nous camps de concentració i mitjançant cambres de gas o una mort més lenta, fent treballs forçats, es procedia a l'eliminació d'aquesta ètnia. Es calcula que aproximadament van morir uns sis milions de jueus, essent aquest un dels punts més tristos i negres de la història humana del segle XX.

Destrosses materials i morals

Les destrosses materials de la guerra també van ser molt importants (sobretot a la URSS, Alemanya i Polònia) degut a la gran agressivitat que va haver-hi contra la població civil, cosa que va comportar la destrucció total de moltes ciutats i la desestructuració de vies de comunicació i del comerç exterior dels països bel·ligerants. Per exemple la ruïna econòmica de la URSS va ser tant espectacular que es va valorar en cinc vegades el seu PNB de l'any 1940. Cal destacar Polònia que va perdre el 80 % del seu potencial industrial. Alemanya al final de la guerra era un territori desolat i França havia vist destruïda completament la seva xarxa de comunicacions i el PNB s'havia reduït a la meitat. A part de tots aquests fets, cal destacar la utilització per primer i últim cop en situació de guerra, de la bomba atòmica. Va ser entre els dies 6 i 9 d'agost quan la guerra a Europa ja estava acabada, però encara quedava Japó per vèncer.

Els Estats Units veient que costaria massa temps vèncer el Japó va optar per la via ràpida: els dies anteriorment esmentats, van decidir llançar dues bombes atòmiques, una a Hiroshima i l'altra a Nagasaki, provocant la rendició immediata i sense condicions de l'imperi del sol ponent, després de veure el terror i destrucció que les dues bombes havien sembrat. La utilització d'aquesta nova arma totalment destructiva va ser justificada pels Estats Units, perquè segons ells, vèncer el Japó utilitzant els mètodes militar habituals hagués costat molt més temps i morts, i per això van decidir optar per aquesta opció

Un dels problemes més importants però, va ser la decepció moral que va ser molt gran i d'efectes molt duradors entre els països que havien participat a la guerra. L'holocaust alemany havia transgredit les normes més transcendents de respecte a la vida, a la dignitat humana, a la justícia i a la llibertat. Així el descobriment de tots els horrors que havia provocat la guerra, va afectar greument la dignitat humana i va provocar i generalitzar un sentiment d'angoixa, d'absurd i de desconfiança en la naturalesa humana, cosa que va quedar ben reflectit sobretot en la vida cultural del moment.

Les conseqüències (després de la guerra)

La pèrdua europea de l'hegemonia mundial

La 2ª GM va representar la pèrdua definitiva de la primera posició en termes industrials i financers, ja que la majoria de països van quedar molt afectats per haver estat camp de batalla. D'aquesta situació se'n va aprofitar els EUA. La guerra va representar una empenta a la seva indústria que va proveir de béns de consum, aliments i crèdits als aliats, degut a que la majoria de la seva indústria estava dedicada a la producció d'armament. A part d'això els EUA no van ser camp batalla amb la qual cosa no van patir danys materials, assumint el paper dels nous dominadors i gendarmes del món.

L'URSS però tot i havent patit moltes morts i la seva indústria i agricultura van quedar gairebé arrasades, van recuperar-se parcialment gràcies a la seva política autoritària i planificada. Malgrat que durant la Guerra els EUA i la URSS havien lluitat dins el mateix bloc un cop acabada aquesta, degut a unes diferències ideològiques importants que hi havia entre aquests dos països, es van anar creant dos blocs molt ben diferenciats: un capitalista i liderat pels Estats Units, i l'altre comunista capitanejat per la Unió Soviètica. Els darrers anys es van realitzar diverses reunions diplomàtiques per acordar la reestructuració territorial:

La **conferència de Moscou** (desembre del 44) es van entrevistar Churchill i Stalin per pactar les zones d'influència als Balcans, que Grècia quedaria sota GB, Iugoslàvia seria tutelada per les dues potències, Romania i Bulgària serien de l'URSS i també van començar a pactar els límits de l'ocupació Alemanya.

Conferència de Ialta (febrer del 45) Churchill, Roosevelt i Stalin delimiten les àrees d'influència de l'URSS i els USA. Alemanya i Berlín estaven dividides en 4 (Fr, GB, EU i URSS). I es fixaven les reparacions de guerra que hauria de pagar Alemanya.

Conferència de Potsdam (juliol-agost del 45) Acabada la guerra a Europa, van sortir ja les primeres tensions entre els EU i l'URSS. Els aliats renunciaven a la divisió total a Alemanya i es va acordar que aquesta perdés

el 24% de territori a favor de l'URSS i Polònia

La fundació de l'ONU

Roosevelt va promoure la creació d'una institució que recuperés l'esperit de la Societat de Nacions, però corregint-ne els errors. El juny del 45 a la Conferència de San Francisco es va fer pública la Carta de l'ONU amb els onze articles.

La Reconstrucció d'Europa i la guerra freda

El nou mapa polític

Els límits assolits pels exèrcits soviètic i americà van ser el punt de referència a l'hora de marcar les fronteres.

L'àrea d'influència angloamericana: l'Europa occidental. La zona occidental d'Europa havia estat alliberada pels angloamericans amb l'ajuda de la resistència interior sobretot a Itàlia i França. En bona part la resistència havia estat instrumentalitzada pels partits comunistes que ja tenien experiència en la lluita clandestina. Així tant el partit comunista italià com francès van arribar a la postguerra amb una forta influència social i control d'organitzacions armades. Aquesta situació sumada a l'eufòria de la victòria i la radicalització ideològica van fer pensar a bona part de l'opinió pública en una immediata revolució social.

Els comunistes però seguint ordres de Moscou es van mantenir dins els pactes internacionals i van contribuir a la restauració de règims democràtics amb governs frontpopulistes. Stalin havia renunciat a la influència a la part occidental d'Europa a canvi de tenir mans lliures dins dels Glacis, països que envoltaven l'URSS i que eren un espai de seguretat.

Franca. Els nord-americans van reconèixer l'autoritat del general Charles de Gaulle que durant l'ocupació alemanya havia format part del govern a l'exili. Va governar de manera provisional fins al febrer de 1946 quan va desarmar els maquis i propicià un govern constituent. Va convocar les 1es eleccions democràtiques i van guanyar els socialistes i comunistes (coalició anomenada Moviment Republicà Popular) amb la qual cosa va haver d'abandonar el poder. Però la crisi colonial, econòmica i la tensió internacional va provocar una ruptura entre els tres partits i després d'una crisi de govern els comunistes van ser expulsats. Un cop al marge del poder, aquests van iniciar campanyes d'agitació social i vagues, però passada aquesta onada es van convertir una força en recessió. L'opinió pública es va anar girant cap a l'anticomunisme i es van acabar els governs front populistes.

Itàlia. Tot i que la monarquia italiana a partir de 1943 havia donat suport als aliats, acabada la guerra, la monarquia, símbol feixista per excel·lència, va ser rebutjada. Per un referèndum. El partit comunista va optar per una via democràtica i va rebutjar la insurrecció armada i tota la resistència va ser dissolta. A partir de 1948 però, van ser marginats pel poder, esvaint-se qualsevol oportunitat d'instauració d'un règim soviètic.

L'àrea d'influència soviètica: l'Europa occidental (democràcies populars)

Els soviètics també van aconseguir que tots els països situats dins la seva àrea fossin de règim comunista. Sota la tutela, ocupació o influència, l'exèrcit va restaurar les llibertats democràtiques fonamentals amb els elements principals controlats per comunistes. Cap el 1947 els països centrals i orientals es van anar transformant en democràcies populars, seguint un procés bastant similar. 1- Les forces de la resistència s'agrupen en fronts nacionals amb gran presència comunista. 2- Aquests fronts designen un govern d'unió nacional per organitzar eleccions (orientant el vot perquè sortís un parlament de majoria comunista) i signaven tractats amb l'URSS. Substitució dels alts càrrecs i funcionaris contraris al comunisme, l'eliminació de polítics contraris, pressions als mitjans de comunicació, ... consolidaven les democràcies populars que a la pràctica era una dictadura comunista.

Alemanya i Àustria

Els territoris que anteriorment havien format el Reich, van ser la principal zona de fricció. El problema capdal (què fer amb Alemanya) no va ser resolt i va ser l'element crucial de tensió. Com s'havia acordat a les conferències de pau, Alemanya va ser dividida en 4 zones així com Berlín. Fr, GB i EUA degut a les altes despeses que comportava administrar i gestionar van proposar crear una administració civil conjunta, potenciant l'estructuració d'un sol estat occidental per evitar que una possible Alemanya reunificada es decantés pel comunisme.

D'aquesta mateixa manera el 1946 els EUA va suspendre els pagaments aliats a l'URSS en concepte de reparacions de guerra i al gener del 47 EUA i GB van unificar les seves zones, entrant FR el 48. D'aquesta manera les aliats van anar imposant un estat occidental (República Federal Alemanya). L'URSS va respondre amb una política de contracop, volent desestabilitzar el procés i posteriorment fent un bloqueig a Berlín el maig del 1949 sense èxit. Finalment a l'octubre es creava la República Democràtica Alemanya i neixen dos Estats totalment antagònics entre sí.

Àustria va veure restaurada la seva identitat però els seus territoris van ser ocupats per les grans potències fins el 1955 any en que formà una democràcia parlamentària.

L'OTAN i el Pacte de Varsòvia

El 1947 la inquietud dels EUA davant la progressió soviètica per l'est d'Europa, es transforma en alarma degut a la penúria alimentària perquè temien que la situació fos explotada pels partits comunistes occidentals. Per evitar-ho des dels USA es va anunciar que ajudarien aquell país que defensés la llibertat (Pla Marshall). La bipolarització però, també va portar a la creació de dues aliances militars: l'OTAN, 1949, que tenia com a objectiu l'autodefensa d'Europa en cas de guerra (EUA, Fr, GB països occidentals en general). *El Pacte de Varsòvia, 1955*, tenia com a objectiu intervenir a Europa en cas de conflicte.

La reconstrucció econòmica d'Europa

Pels EUA la Guerra va esborrar definitivament els efectes de la crisi dels 30 i els va permetre relançar l'economia, modernitzant les indústries degut a les necessitats del conflicte. El 1944 es va crear el FMI i també el BIRD conegut després per Banc Mundial, que tenia com a funció ajudar a les víctimes de la guerra.

Europa en ruïnes

Europa va sortir molt debilitada de la guerra, perdent molts països molta producció i influències comercials. La URSS també va tenir grans pèrdues humanes i econòmiques tot i que va aconseguir industrialitzar les zones allunyades de la guerra. El govern a Europa lluitaven en un marc d'agitació social per refer l'economia, aturar la inflació i l'atur, sumant a més les grans despeses que suposava pels guanyadors mantenir ocupada Alemanya.

El Pla Marshall

Davant aquesta situació Truman va decidir ajudar als països europeus malmesos per la guerra. El 1947 es va posar en marxa el Pla Marshall, injecció de capital nord-americà per reconstruir les economies de mercat europees. El pla es va firmar bilateralment en setze països, així aquests rebien gratuïtament aliments, 1es matèries, béns industrials i diners per a la reconstrucció de transports, infraestructura pública, ... permetent als països disposar d'allò que necessitaven en qualsevol moment. Els EU però també es beneficiaven ja que allunyaven qualsevol possibilitat de crisi, asseguraven la continuïtat del creixement econòmic i estenien la seva àrea d'influència a tots aquells llocs on arribava el pla mitjançant propaganda i la bona imatge dels USA. L'URSS va pressionar als països de la seva òrbita perquè no acceptessin el pla i també va engegar un projecte

d'ajuda econòmica, el COMECON, per potenciar la integració econòmica dels països socialistes.

Les iniciatives europees i la creació de la Comunitat Econòmica Europea

A partir de la 1ª meitat dels 50 l'economia europea ja estava recuperada i va començar un període de creixement sense precedents, convertint Europa en una potència econòmica. Així el 1951 es va crear el CECA (Comu. Euro. de l'Acer i Carbó) entre la Rep. Feder. Alemanya, Bèlgica, Fr, Itàlia, Luxemburg i Holanda per tal de crear un mercat comú i alliberar-se de la dependència dels EUA. El 1957 els mateixos països, pel tractat de Roma, van crear la Comunitat Econòmica Europea, que autoritzava la lliure circulació de capitals i mercaderies mentre es planificava la integració de les polítiques fiscals i socials.

Així mateix el 1968 es suprimien les duanes interiors entre els membres de la CEE, essent aquest l'arrel de la Unió Europea.

L'evolució econòmica internacional

L'edat daurada (1950 i 1973)

Durant aquest temps el creixement econòmic, constant i fort es va establir als EUA, CEE i Japó. El secret de l'èxit europeu és la integració dels mercats, l'augment dels intercanvis comercials i el desenvolupament del sector industrial. A més la producció de la CEE era molt competitiva al mercat mundial per l'alt nivell tècnic i preus competitius. El 1973 entren a la CEE la GB, Irlanda i Dinamarca. La conseqüència d'aquest esclat econòmic va ser la globalització i la dependència progressiva de l'economia mundial. Aquesta edat d'or va anar lligada amb la construcció de l'*Estat del Benestar* amb gran cobertura econòmica de l'atur i malaltia i amb uns alts índex de consum i comoditats, sanitat i educació pública, ...

L'aturada del creixement 1974–1991

El canvi de signe es situa el 73 quan Israel s'enfronta amb els estats àrabs veïns, palestins expulsats, ... L'octubre del 73 Egipte i Síria inicien una ofensiva contra els israelians, cosa que va fer que l'OPEP, proislàmica, reduís un 5% la producció de petroli fins que israelians no abandonessin el territori ocupat. Pocs dies després però va tornar a pujar el preu del barril de 2'9 a 12 \$. El 79 el preu es tronava a doblar. Però la crisi del petroli no va ser l'única causa, ja que la fi del cicle expansiu també es conseqüència de l'endeutament de les empreses, la baixada d'inversions i el desordre monetari internacional. Així doncs a partir de 74 va augmentar l'atur, va caure la producció, la inversió, beneficis, ... La diferència que va presentar aquesta crisi va ser que no va comportar una caiguda dels preus sinó que van continuar pujant: estagflació (pugen els preus i l'atur). La crisi però, no va suposar una disminució gran del poder adquisitiu gràcies al sistema de cobertura de pensions i atur, mantenint així el consum, la demanda i la producció. A més només va afectar sectors tradicionals de l'economia, i els nous dependents de recerques científiques es van potenciar.

Les principals causes de la crisi són l'excés de crèdit i la inestabilitat monetària i evidentment l'augment del preu del petroli. Una altra és l'absència de certes resoldre la crisi ja que cap de les dues receptes, liberalisme i Keynes, no van resoldre la situació. La crisi també va afectar l'URSS i els comunistes on va caure la producció industrial.

La guerra freda i les relacions internacionals

És l'enfrontament i tensió que es viu entre EUA i l'URSS un cop acabada la 2a GM. A Europa els límits estaven molt clars i les dues potències van practicar una política de contenció, mantenir els límits del contrari i evitar l'expansió. Però fora d'Europa també es produeix aquest conflicte, sobretot amb la descomposició dels imperis colonials, que obria nous fronts. A l'Àsia es van produir els enfrontaments més importants, fins i tot amb conflictes armats tot i que els grans anaven darrera els bel·ligerants i van enfrontar-se directament.

Ideologies de la guerra freda

Els EUA per evitar la tendència expansionista de l'URSS va practicar una política de contenció facilitada pels ajuts econòmics als afectats per la 2^a GM i el suport a qualsevol règim que s'enfrontés al comunista. També van crear un exèrcit capaç d'actuar en qualsevol part del món, però un cop els soviètics van aconseguir la bomba atòmica, era totalment impensable un enfrontament directe entre les dues superpotències, a causa del poder de destrucció irreversible de les armes atòmiques. Paral·lelament els polítics nord-americans van practicar una propaganda anticomunista que va arribar a perseguir qualsevol opositor al règim acusat de ser comunista.

Per la seva part l'URSS va crear el 1947 el Kominform amb l'objectiu de coordinar l'actuació dels partits comunistes dels països de l'àmbit soviètic, a més de Fr i Itàlia. Aquest presentava els USA com a imperialistes, antidemocràtics, ... Els soviètics es van afanyar a consolidar el seu poder militar, i sobretot l'arsenal atòmic, tot i que un dels eixos de la política internacional va ser potenciar els moviments pacíficadors d'Occident per tal de debilitar els aliats. L'URSS també va donar suport als moviments independentistes de les colònies a fi de debilitar les potències colonials i guanyar àrees d'influència. En l'àrea soviètica també es van produir persecucions ideològiques, condemnes de mort, milers de ciutadans van ser deportats en camps de treball, sobretot dissidents ...

La distensió 1959– 1975

Stalin va morir el 53 i succeït per Khruixtxov, més liberal, va promoure canvis en l'organització del PCUS en el Congrés celebrat el 56 on entre d'altres coses es va proposar el concepte de coexistència pacífica. Tot i això els trets bàsics del sistema soviètic no van canviar. L'URSS havia aconseguit instaurar el control a l'Europa de l'Est tot i que va tenir alguns problemes com a Hongria el 56. D'altra banda però el 61 van aconseguir situar un règim comunista a les portes dels EUA, a Cuba. Tot i altres conflictes que van sorgir entre les dues potències, el 59 els dos presidents es van reunir per parlar de la necessitat urgent de el control, limitació i desarmament nuclear

El nou clima de la guerra freda

Als 70 es va tornar a entrar en una fase de conflicte i al voltant del 75 la tensió va augmentar en molt llocs, tot i haver firmat aquell agost a Hèlsinki uns acords on es comprometien a mantenir les fronteres establertes després de la 2^a GM, resoldre les diferències per mitjans pacífics, a respectar les llibertats fonamentals, l'esclat de la tensió entre 75 i 85 es va produir per: la implantació d'un règim comunista a Vietnam, Laos i Cambotja, la pèrdua d'imatge internacional dels USA (cas watergate, guerra del vietnam, ...), l'augment d'influència de l'URSS a l'Àfrica, la intervenció soviètica a l'Afganistan, el boicot dels EUA als JJ.OO. de Moscou, viceversa a los Àngeles 84, modernització de l'arsenal militar d'ambdues potències amb armes més destructives, desestabilització de l'Amèrica Central, ... la tensió s'acaba amb l'arribada de Gorbtxov al cap davant de l'URSS.

Descolonització i subdesenvolupament

La crisi dels imperis colonials

Durant el període d'entreguerres, els imperis colonials estaven en el màxim auge, però en aquella època començaven a difondre's els ideals d'alliberament i autodeterminació a les colònies. Però va ser durant i després de la 2^a GM quan van esclatar aquests moviments amb gran força. La derrota de Fr, Holanda i Països Baixos, contra els nazis el 1940 va devaluar el prestigi de les metròpolis. El fet més important però va ser la derrota de Fr contra Japó a Indoxina i d'Holand a Indonèsia. Aquesta victòria va tenir un fort efecte psicològic, ja que va demostrar que els blancs podien ser vençuts i japonesos es van presentar com els alliberadors i van fer crides a l'alliberament. Acabada la guerra els nacionalistes van aprofitar la debilitat de

les metròpolis per impedir el restabliment de les colònies, ja que mantenir-la per la força, hagués suposat un esforç que no haguessin pogut suportar les metròpolis. A més l'opinió pública mundial es mostrava en contra de la legitimitat de la colonització i l'ONU i l'OTAN reconeixien el dret de les nacions a l'autodeterminació.

La reivindicació independentista va ser dirigida per una minoria culta que va anar adquirint consciència de les contradiccions entre els ideals de llibertat i igualtat que pregonaven les metròpolis i la realitat colonial. Poc a poc es van afegir al procés la major part de la població contra l'autoritat exterior que volia imposar la seva cultura i forma de vida, mitjançant l'explotació econòmica i deixant els aborígens en l'absoluta misèria.

Les vies d'accés a la independència

El paper dels EU i l'URSS

Els USA es van decidir per la desarticulació dels imperis colonials perquè d'aquesta manera els seus capitals i productes entrarien en nous mercats, essent això de vital importància. A més, els EEUU en els seus orígens s'havia revelat contra un sistema colonial i per tant havien d'afavorir aquests processos. Els soviètics també van fer el mateix, ja que la ideologia anticapitalista ho feia lògic, a part de la desestabilització que suposaria per les potències colonialistes la descolonització i l'oportunitat que suposava poder crear noves àrees d'influència.

La independització de les colònies (guerra, negociació o mixt)

La guerra va ser utilitzada allà on les metròpolis van voler recuperar les colònies perdudes durant la guerra (Fr a Indúxia o Algèria). En altres es va poder preparar un procés d'independència que afavorís a la metròpolis (GB a l'Índia) o bé van establir diàleg amb els nacionalistes (Fr a Tunísia o Marroc). França va ser l'imperi que va patir més en la descolonització ja que no estaven moralment preparats per una nova derrota després d'una tant gran com la guerra. La GB abans de la guerra ja havia fet els primers passos i li va resultar menys traumàtic.

La descolonització dels territoris de l'Àsia

L'ocupació alemanya a Fr i Països Baixos i la transitòria victòria japonesa van potenciar els nacionalismes a l'Àsia. Així quan els japonesos es van retirar les metròpolis ja no eren prou fortes per reimposar-hi la seva llei.

La independència i partició de l'Indostan

El 1935 a causa de pressions nacionalistes es va proclamar una constitució federal molt rebutjada perquè els poders atorgats als indígenes eren molt inferiors als dels governadors britànics. Durant la 2ª Gmel Partit del Congrés tenia els líders més prestigiosos Gandhi i Nehru que practicaven una política de no-cooperació amb l'invasor reclamant la independència immediata. En plena guerra el partit promulgà que un cop aconseguida la independència l'Índia sobirana decidiria si lluitava amb els aliats, però Churchill la reformular, si l'Índia participava a la guerra amb els aliats quan s'acabés tindria la independència, i mentre l'administració exercia una forta re-pressió als nacionalismes. Acabada la guerra i amb la intenció convertir les colònies amb països febles, els britànics, van potenciar les divisions i rivalitats, en el cas de l'Índia, entre musulmans i hindús. El Partit del Congrés volia una Índia unificada mentre que la Lliga Musulmana volia crear dos estats un hindú i un altre de musulmà. Les tensions van acabar amb una guerra civil entre el 46 i 47 i els britànics que en van sortir malparats van donar la independència, però dividint el territori amb la Unió Índia i el Pakistan. En els enfrontaments posteriors a la declaració van morir mig milió de persones entre les quals Gandhi. La divisió del territori en dos estats va provocar grans moviments migratoris entre els dos països, mentre britànics es dedicaven a realçar els odis entre les comunitats per impedir una unificació.

La configuració del tercer món. El subdesenvolupament

Tercer món, característiques: població agrícola i industrialització escassa, renda per càpita baixa, desnutrició important, esperança de vida curta, mortalitat infantil elevada, escolarització baixa, analfabetisme important, sanitat escassa, consum d'energia baix, poques infraestructures, subordinació i dependència econòmica d'altres països, grans desigualtats internes, ... A la majoria dels nous estats la independència no va anar acompanyada de l'econòmica perquè les metròpolis hi mantenien molts interessos (neocolonialisme). Les metròpolis compraven matèries primeres i els venien productes manufacturats cosa que comportava un intercanvi desigual que es solucionava endeutant-se agreujant encara més la situació econòmica. Un cop independitzades, les colònies, van tenir problemes per diversificar l'economia, i a més un cop assolida la independència les metròpolis no tenien l'obligació de comprar les seves matèries primeres cosa que feia que les oferissin al mercat mundial que patia grans fluctuacions reduint els ingressos considerablement.

A més un cop independitzades les colònies estaven descapitalitzades i per modernitzar les seves estructures van haver de demanar nous crèdits, endeutant-les encara més amb els països rics. Tenien doncs una dependència econòmica (al ser exportadors depenien dels consum dels països desenvolupats que marcaven la com, què i en quina quantitat s'havia de produir fent xantatge amb els préstecs) i política. Tot això sumat a l'explosió demogràfica i a l'esgotament i degradació de matèries primeres i els recursos ha provocat desastres ecològics socials i polítics. Finalment la venda d'armes i el foment de l'armamentisme i l'agitació interna dels països ha suposat una bona font d'ingressos pels països rics.

Les solucions que es plantegen són: reduir les despeses militars dels països, reduir el tràfic d'armes, millorar les relacions entre aquests països (per evitar enfrontaments), eliminar el deute extern perquè ja ha estat pagat, ...

3. El temps dels nostres dies

3. La fi de l'ordre bipolar 85-91 i la disgregació de l'URSS.

Gorvatxov entra al govern al març de 1985 i va llançar diverses iniciatives polítiques i administratives amb l'objectiu de reformar radicalment l'URSS que tot i ser una superpotència militar, es trobava amb greus desajustos socials i econòmics.

Objectius de Gorvatxov.

Al 27è Congrés del partit comunista va denunciar la situació social i econòmica en que es trobava el país i ho va imputar al immobilisme de Brejnev, així com l'endarreriment científic, sobretot tecnològic, la feblesa de la producció, el baix nivell de vida de la classe treballadora, la seva desmotivació per la feina i la corrupció generalitzada (la nomenkalutra no estaven sota cap mena de control democràtic). Objectius fonamentals de Gorvatxov:

- a)** Reduir el pressupost de defensa i l'ajuda econòmica a altres països d'ideologia comunista que absorbia el 20% del PNB.
- b)** Introduir cert esperit d'empresa i innovació dins la societat.
- c)** Lluitar contra la rigidesa del sistema polític, massa centralitzat i burocratitzat.

Per aconseguir cada un d'aquests objectius:

- a)** Canviar la política exterior renovant el diàleg amb els EUA i proposant un pla per eliminar l'armament

nuclear en 15 anys. Es van firmar els acords de Washington 1987 on es preveia el desmantellament en tres anys dels euromíssils i reduir l'arsenal estratègic en un 30%. Aquestes iniciatives van anar unides a nombrosos viatges de Gorvaxov a l'estranger cosa que li va donar gran popularitat a occident. A més amb els viatges va impulsar un canvi de mentalitat del pensament oficial soviètic, formulant clarament la supressió de la lluita ideològica entre els dos blocs.

b) per introduir l'esperit d'empresa va proposar una política innovadora: la perestroika que promulgava la ruptura amb la visió tradicional del comunisme autoritzant el treball individual, un ampliació de la llibertat les empreses per autogestionar-se, autorització de la creació de cooperatives lliures i la proposta de llogar la terra als pagesos per un període de 50 anys. Va estimular els intercanvis comercials amb l'estranger, la llibertat de comerç i va permetre la creació de societats mixtes amb capital estranger.

c) Finalment per deslliurar la societat i l'economia dels rígids controls que ofegaven la iniciativa individual i facilitaven la corrupció va recórrer a la *Glasnost* (transparència), va suprimir la censura, va restablir la llibertat d'expressió i va estimular la investigació. A més per democratitzar la vida política va iniciar una reforma de les institucions creant un nou parlament anomenat el Congrés de Diputats del Poble el 1989.

El fracàs de la perestroika

Els objectius marcats van ser difícils de dur a terme. En un país acostumat a la centralització i a la manca d'iniciativa personal i d'esperit d'acumulació, les formes primeres d'economies de mercat van desorganitzar els sistemes tradicionals sense substituir-los per d'altres i a més va anar acompanyat per un augment de preus important. L'Estat va deixar de subvencionar les fàbriques estatals amb pèrdues i va retallar despeses socials contribuint a l'aparició de l'atur, al pèrdua de poder d'adquisició d'amplis sectors de la societat provocant gran insatisfacció social.

La lluita política es va polaritzar entre continuistes (partidaris de tornar a les antigues receptes centralitzades) i reformistes (un conglomerat de diverses ideologies coincidents només en la necessitat de reformar a fons el sistema vigent). Davant la desorganització progressiva de l'economia i la pèrdua de control del partit comunista Grovaxov no va saber què fer i va buscar ajuda alternativament entre els dos grups en un equilibri que el col·locava al centre. Va prohibir les vagues en sectors clau i alhora va accelerar les reformes cap a una economia de mercat.

La progressiva debilitació del poder de Moscou va incrementar l'autonomia regional a l'hora de prendre decisions cosa que va permetre despertar un fenomen latent a l'URSS com l'existència de diverses nacionalitats no russes, cosa que va contribuir a minar el rígid sistema centralista soviètic, i el 1990 gairebé totes les repúbliques soviètiques havien proclamat la seva independència. Grovaxov, contrari als moviments nacionalistes radicals va enviar tropes soviètiques a Vîlnius i Riga el gener de 1991 amb el suport dels continuistes per sufocar les declaracions d'independència de Lituània i Letònia alhora que redactava un projecte d'unió de Repúbliques sobiranes que s'havia de firmar el 20 d'agost de 1991. el 18 però, alts càrrecs partidaris del continuisme en el govern i el partit entre els quals el primer ministre de la Seguretat i vice-president de l'URSS va intentar un cop d'Estat mentre mantenien Grovaxov segrestat a Crimea. Però l'exèrcit no els va secundar i els insurrectes es van trobar amb una resistència popular molt important a Moscou al cap davant de la qual es va posar Boris Ieltsin, president de la Federació Russa. El cop d'Estat va fracassar i el 23 d'agost Grovaxov arribava a Moscou.

Vistos les responsabilitats que havia tingut el partit comunista en el cop d'estat i el govern, el Congrés de Diputats del Poble va crear un Consell d'Estat presidit per Boris Ieltsin integrat pels presidents de totes les repúbliques de l'URSS com a govern d'emergència. Ieltsin que era qui controlava la situació política, d'esquena a Grovaxov va arribar a un acord per declarar la dissolució de l'URSS el 21 de desembre. Grovaxov dimitia el 25, essent la perestroika un dels eixos fonamentals que van contribuir a l'enfonsament del sistema que estava ferit de mort des de Brejnev.

La fi de la guerra freda

Durant la segona meitat dels 80 es va produir la distensió definitiva entre soviètics i nord-americans cosa que va apaivagar els conflictes armats regionals causats per l'increment de la tensió bipolar als 70. La decisió soviètica de no intervenir en conflictes interns dels seus països satèl·lit provocar una revolució el símbol de la qual és la caiguda del mur de Berlín.

L'apaivagament dels conflictes regionals

La distensió entre blocs va provocar l'apaivagament de diversos conflictes. A Afganistan la lluita entre comunistes i islamistes sostinguts pels EUA va refredar-se a partir de 1988 quan els l'URSS va deixar de donar-los suport i va permetre que els islamistes arribessin al poder. Camboja la guerra civil que vivia entre khmers rojos ajudats per Pequín i vietnamites ajudats per Moscou, va acabar-se quan soviètics van deixar de donar suport als vietnamites.

La distensió també va arribar a l'Àfrica. Angola en guerra civil des del 1975 entre el go-vern ajudat per Cuba i la RDA i l'URSS i la guerrilla suportada pels EUA, va refredar-se. La distensió a Sud-àfrica va permetre suprimir l'apartheid. A Nicaragua va guerra civil entre guerrilla (EUA) i govern (URSS i Cuba) també va acabar-se.

La caiguda del teló d'acer

Polònia va ser la precursora gràcies a l'oposició al règim que feia Solidaritat (sindicat dirigit per Lech Walesa), Juan Pau II i la participació d'intel·lectuals. Als 80 l'URSS va estar a punt d'intervenir militarment per esclafar l'oposició, però el general Jaruzelski per evitar la intervenció va il·legalitzar Solidaritat i detenir el seu líder tot i mantenir contactes secrets amb l'oposició. Al juny de 88 es van celebrar eleccions guanyades abastament per de Solidaritat. A l'agost entrava nou president, el desembre es suprimia el paper del partit comunista de director de l'economia i l'any següent Walesa era elegit president de la República.

El segon cop va ser a Hongria a causa de l'impuls de l'oposició formada pel Fòrum Democràtic i grups reformadors comunistes. El juliol de 89 Hongria obria fronteres amb Àustria i molts ciutadans de la RDA van emigrar des d'Àustria i Hongria cap a la RFA alhora que a la RDA augmentava la pressió popular perquè dimitís el cap del partit comunista (octubre). El 9 de novembre del 89 sense oposició de les autoritats el mur de Berlín va començar a ser enderrocat per impuls popular. El 28 Helmut Kohl, canceller federal, va presentar un pla amb deu punts per reunificar Alemanya al que en principi només eren favorables els EUA. El 1990 s'arribava al marc com a moneda única i la RDA entrava a la CEE. El 3 d'octubre del 90 la unificació era oficial i la ex. RFA invertia diners en la zona oriental per igualar el nivell econòmic i de vida. A Txecoslovàquia la intenció va ser suau, diverses manifestacions estudiantils i vagues van acabar amb la renúncia del Partit Comunista al seu paper dirigent. El 29 de desembre el parlament escollia nou president de la República i tres anys més tard el país es dividia entre la República Txeca i Eslovàquia.

Als Balcans el procés va ser més tardà i violent. A Romania el dictador va ser detingut, jutjat i executat el 89 en condicions confuses. A Bulgària va caure el dictador el novembre del 89 va ser el principi del canvi tot i que els comunistes es van mantenir al poder fins el 91

A Iugoslàvia el 25 de juny del 91 Eslovènia i Croàcia van proclamar la independència després d'un referèndum. Quan el 92 Bòsnia i Hercegovina també van proclamar-la es va iniciar una duríssima guerra civil entre la majoria musulmana bosniana independentista, i les minories sèrbia i croata de Bòsnia partidàries de la integració d'aquesta república a Sèrbia i Croàcia. La guerra va durar fins el acord de Dayton el 11-95.

La caiguda del teló d'acer va permetre l'aproximació de les dues europa i els membres de la Conferència sobre la Seguretat i la Cooperació a Europa (CSCE) va proclamar la fi de la confrontació i la divisió. La

dissolució del Pacte de Varsòvia va reforçar el clima de distensió.

Causes de la caiguda dels règims comunistes

El canvi d'actitud soviètic entre el 89 i 90 va permetre dur al poder d'aquests països forces democràtiques sense produir-se escenes de violència. Cal destacar el desvetllament sobtat del nacionalisme dels pobles sotmesos degut a que feia molt temps que ningú creia en el comunisme, l'economia estava estancada i les ganes de llibertat i consum s'havien estès entre el poble. Els grups opositors minoritaris també van ser importants ja que es van posar al cap davant de les revolucions. Qui va contribuir més a l'existència d'aquests grups van ser el sindicat Solidaritat i l'Església catòlica polonesa que van ser un model a seguir.

La guerra del Golf i el nou ordre mundial

La guerra del golf

El 2 d'agost del 90 l'el dictador iraquí Saddam Hussein va envair Kuwait sense cap motiu aparent, i el va annexionar com a una província més. Amb aquesta mesura Hussein aconseguia el 20% del petroli mundial i fer la competència als grans exportadors de petroli. Amb l'annexió Iraq volia convertir-se en el líder del món islàmic i equilibrar el seu deute extern, però amb l'argument que la invasió d'un estat sobirà era violar el dret internacional els EUA va reaccionar ràpidament. Bush a través del Consell de Seguretat de l'ONU va muntar una coalició diplomàticomilitar amb 29 països sota el comandament de l'exèrcit dels USA. El Consell de Seguretat el mateix dia va condemnar i el 29 de novembre va autoritzar la utilització de qualsevol mitjà per resoldre la situació, ja que Iraq malgrat l'embargament internacional no s'havia retirat de Kuwait. USA i aliats van concentrar armament pesant al Golf i van llançar un ultimàtum a Iraq que acabava el 15 de gener del 91. Dos dies més tard, començava l'operació Tormenta del Desert: un bombardeig sobre posicions militars iraquianes seguit d'una ofensiva terrestre durant febrer amb la qual es va alliberar Kuwait. Hussein va ser condemnat a pagar les reparacions de guerra i a destruir sota control de l'ONU les instal·lacions d'elaboració d'armes químiques i nuclears, va ser imposat un bloqueig econòmic i comercial. La població civil va patir molt el conflicte i a més la victòria va ser pírrica.

L'inici del procés de pau entre palestins i israelians: el símbol del nou ordre mundial

Amb el prestigi de la ràpida victòria militar i política sobre Iraq, els USA van arribar a final de segle com a superpotència militar i econòmica sense rival i segons Bush s'havia de promoure la pau fundada sobre el respecte de les nacions i els drets humans per estendre la democràcia., el lliure intercanvi i l'economia de mercat.

Una de les primeres conseqüències del nou ordre va ser la reconciliació entre l'OAP i Israel. La presència de països islàmics amb els USA durant la Guerra del Golf, la manca de suport soviètic a l'OAP i esforços diplomàtics expliquen l'aproximació. Després d'unes negociacions secretes Arafat i Rabin, van signar a Washington un acord de reconeixement mutu i d'autonomia als territoris ocupats. Però l'hostilitat dels radicals dels dos blocs (Hamàs i l'extrema dreta israeliana) han dificultat molt el procés. L'assassinat de Rabin el novembre del 95a mans d'un extremista jueu i el govern de la dreta israeliana de Netanyahu han trencat les possibilitats de pau a curt termini.

El nou ordre econòmic

El fi de la bipolarització ha produït canvis en l'economia, caracteritzada per la globalització i una estructura tripolar (USA Japó i CEE) que actua com a centre industrialitzat, ric i democratitzat, envoltat d'una perifèria poc industrialitzada, pobre i amb règims autoritaris. Els pols industrialitzats tenen fluxos econòmics densos i cadascun d'ells es vincula amb una perifèria concreta, però aquestes relacions no generen un equilibri de fluxos econòmics entre els participants.

De la CEE a la Unió Europea

70–90's es caracteritza per un impuls dels països europeus per trobar elements de consens econòmic, social i polític. Els punts més importants Maastrich (92) i la caiguda del mur.

Raons principals que van permetre que el procés europeu fos més fàcil de fer sense el bloc soviètic: la possibilitat d'integració de països soviètics i la desaparició de l'URSS va rebaixar la tensió i va generar un clima favorable a la integració.

L'impuls dels anys vuitanta

L'inici el trobem en el sistema monetari europeu, 79, graella de paritats entre monedes on cada país es comprometia a no devaluar la moneda i a impedir que oscil·lés més del 2,25%, en relació una l'ECU. El 89 la comunitat va establir un pla d'unificació monetària en tres etapes que preveia la implantació de la moneda única el 2002. Un altre pas important va ser l'ampliació de la Unió a Gràcia, Espanya i Portugal i el 90 a RDA i el 95 a Àustria, Finlàndia i Suècia. L'octubre del 90 es va decidir modificar el tractat de Roma posant les bases de la UE. El tractat es va signar a Maastrich el 92 i fixava el calendari per a la moneda única, els criteris per accedir-hi, la creació d'un banc central europeu, la lliure circulació de mercaderies, diners i persones entre països de la UE, intervencions polítiques comunes en medi ambient, cultura, educació, sanitat, indústria, agricultura i política social.

Reptes, dubtes i dificultats

La ratificació de Maastrich pels parlaments dels estats europeus va provocar una greu crisi perquè hi havia la consciència que es perdria sobirania nacional a favor d'una Europa supranacional gestionada pels euròcrates no elegits i poc controlats democràticament. A més el trist paper europeu i dels EUA a la guerra de Iugoslàvia fins a la intervenció directa dels USA amb l'alto el foc de Dayton el 95 i la falta d'un exèrcit europeu van crear confusió.

El pas de segle: reptes i amenaces

Reptes

Desigualtat en la distribució de la riquesa, arrel d'altres problemes com l'analfabetisme, el desequilibri demogràfic, conflictes armats, ... És important fer front a l'increment demogràfic, ja que és impossible que la terra pugui mantenir l'increment actual que comporta degradació ambiental, afavoreix el declivi econòmic i la desintegració social. Això ha motivat conferències com la de Població i Desenvolupament que va aprovar un pla per estabilitzar la població mundial, aplicant mesures de planificació familiar i millores en l'educació de la dona.

Amenaces

En el nou ordre mundial (1) els USA tot i la seva supremacia no poden fer-se càrrec de la seguretat mundial. Per exemple tot i l'alliberament de Kuwait no s'ha implantat un règim democràtic i Hussein encara està al poder. A més tot i controlar el flux d'imatges i informació mundial, no disposen de l'hegemonia econòmica ni financera ni semblen capaços d'imposar el model democràtic. Una altre incògnita són els pobles soviètics (2) ja que la seva evolució és imprevisible perquè no tenen equilibri polític i l'evolució econòmica és caòtica situació que aprofiten les màfies.

Cal destacar la inquietud per la proliferació d'armament nuclear estratègic (3), perquè sobretot la desintegració de l'URSS ha facilitat el tràfic d'aquest material i fuga d'experts en la matèria. Iraq, Pakistan, Índia i Xina són potències nuclears. La caiguda del comunisme (4) ha revifat la consciència d'identitat fent reaparèixer guerres

i l'increment del fonamentalisme religiós en alguns països musulmans governats per oligarquies no democràtiques.

4. Imaginari social 45–2000

Ideologies i sistemes polítics

La ideologia comunista

A l'URSS i els països de l'Est, molt lligats econòmicament (COMECON) i militarment (Pacte de Varsòvia), l'únic partit permès era el comunista i la comunitat intentava construir un socialisme per passar després al comunisme tenint com a idea central la màxima igualtat entre persones com a condició prèvia per a la seva llibertat i realització. L'idea de llibertat va aparèixer a Europa durant el s XIX amb els drets humans i la democràcia liberal. El marxistes però van qualificar-la de formal i burgesa perquè només en tenia les formes i tot i que les classes socials tenien llibertat política era la burgesia la que tenia un dictadura sobre el proletariat. El marxistes tenien la convicció que el proletariat arribaria al poder i construiria un sistema alternatiu al capitalisme. Segons Lenin aquest procés havia de passar necessàriament per la revolució comunista per imposar la dictadura del proletariat sobre la minoria burgesa per transformar el capitalisme.

Un cop al poder en la primera fase (socialisme) eliminat el proletariat i col·lectivitzats els mitjans de producció, tothom tindria un salari d'acord amb la feina que fes. En una segona fase (comunisme) desenvolupat el potencial econòmic amb la industrialització i sense l'esclat del mercat, es passaria a l'etapa final, el comunisme, on cada persona aportaria a la comunitat segons les seves capacitats i rebria segons les seves necessitats. En aquesta etapa l'Estat acabaria desapareixent perquè no caldria exercir l'autoritat ni la violència.

El règim polític comunista

La ideologia marxista leninista era la base dels règims polítics soviètic i de les democràcies populars. El partit comunista, que era l'únic i creia imposar la línia política, econòmica i social correcta, no admetia cap mena d'oposició. El partit comunista va ser sempre minoritari allà on va governar i tot i que en teoria tots els càrrecs eren per elecció, les èlits dirigents amb càrrecs polítics, administratius i socials eren nomenades a través de llistes secretes (nomenklatura) i gaudien de privilegis que la resta de la població no tenia. A la pràctica l'Estat soviètic era una dictadura dels dirigents del partit comunista i el que promulgaven els textos legals no van coincidir mai amb la realitat social. Es proclamaven les llibertats bàsiques (de premsa, expressió) però només a fi de consolidar el règim.

La ideologia liberal

Els principis de les democràcies liberals tenen l'origen en els segles anteriors i són: la *primacia de la persona*, és a dir, el dret imprescindible a viure independentment i a organitzar-se la vida com cregui convenient. La vida en societat però implica que l'estat tingui el monopoli de la violència i cal prendre les mesures necessàries perquè l'estat no s'excedeixi mai en les seves atribucions. La *primacia de la llibertat* és també imprescindible, així com la *igualtat de drets* i el *sufragi universal*. A més a mitjans de la 1a meitat de segle XX es va començar a implantar l'estat del benestar que assegurava un mínim de prestacions a tots els ciutadans com educació sanitària, pensions, atur, ... corregint així les conseqüències negatives del liberalisme. Però a final de segle, han revifat les tendències liberals més extremes.

Els règims polítics democràtics (característiques)

El poder pertany a assemblees elegides per sufragi universal, es garanteix la llibertat ciutadana a través de constitucions que assegurin al divisió de poders i la legitimitat del poder prové de la voluntat popular

expressada lliurement de manera periòdica.

La democràcia liberal és pluripartidista (partits representen les opinions grals de la societat) i existèixen dos tipus bàsics de democràcies: *parlamentària* (el cap de l'estat només el representa i designa president del govern el líder del partit polític amb majoria a les eleccions i adissoldre el parlament a petició del 1r ministre (GB). El règim *presidencial* hi ha separació total dels tres poders i pel paper executiu del cap de l'estat (president).